

Koguduse leht

Ilumäe Käsmu Sakussaare Vainupea Esku

Märts 2016

Rõõmsaid ülestõusmispühi!

Maarjapäevad Maarjamaal

Mu hing ülistab Issandat ja mu vaim hõiskab Jumala, minu päästja pärast /Lk 1-46-47/

Paljud rahvad nimetavad oma maad Maarjamaaks või Terra Mariana'ks. Ameerika Ühendriikideski on üks osariik nimetatud Maarja järgi ja kannab nime Maryland. Selline nimetus väljendab tavaliselt rahva traditsiooni või veendumust, et ta on erilisel viisil Neitsi Maarja eestkoste läbi kaitstud. Samuti võib Maarjamaa nimetus olla seotud Maarja erilise sekkumisega ühe maa või rahva ellu nagu näiteks Fatima ilmutused 1917. aastal Portugalis, mistõttu ka Portugal end Maarjamaaks nimetab.

Kõikidest Euroopa riikidest on siiski ainult üks maa nimetatud Maarjamaaks Kiriku erilise otsuse tõttu - Rooma paavst Innocentius III poolt 1215. aastal. See riik oli Vana-Liivimaa, tänapäeval Eestimaa.

Uuesti võeti Maarjamaa nimi Eestimaa sünonüümina kasutusele rahvusliku ärkamise ajajärgul 19. sajandi II poolel. Maarjamaast kujunes armastatud kodumaale paralleelnimetus. Armastav ning kannatav emakuju, vaeslaste kaitsja, kelles on ühendatud nii traagika kui ülevus - just sellisena on Maarja eestlastele lähedane.

Ilmselt just selle läheduse pärast on Eestis on Neitsi Maarjale pühitsetud kolmkümmend seitse erinevate konfessioonide pühakoda ning kolm kloostrit.

Kaheksa sajandit Maarjamaad - seda tähist Eesti ajaloo märgiti 2015. aastal ära paljude suurepäraste pidulike kontsertide, palvuste ja muude ettevõtmistega.

Eestipärane nimi Maarja /erikujud Mari, Marie, Marit jne./ pärineb nimest Maria, mis on heebrea nime Mirjam (Miriam; 'kibedus, kurbus') kreeka- ja ladinapärase kuju. See oligi tõenäoliselt Maarja algupärane nimi..

EELK kirikukalendris on üheksa maarjapäeva, mille eristamiseks kasutatakse rahvakeelseid ajale viitavaid liiteid. Suure paastu ajal, 25. märtsil on **paastumaarjapäev** - **Issanda kuulutamise püha**; heinaajal, 2. juulil on **heinamaarjapäev** - **Maarja kohtumispäev Eliisabetiga**; lõikusajal, 15.augustil - **rukkihaarjapäev** - **Maarja surmapäev**; sügisel, 8.septembril on **ussimaarjapäev** - **Maarja sünnipäev**.

Roomakatoliku ja õigeusu kirikus pühitsetakse veel mitmeid teisi väiksemaid maarjapäevi.

Eestis on kõik maarjapäevad tihedalt läbi põimunud rahvatraditsioonidega ja on väga rikkalik kombestikuga. Need päevad on naistepühad, mil naised olid igapäevatöödest vabad, said kokku tulla, et oma rõõmudest ja muredest rääkida.

Mõnel aastal võib 25. märtsi langeda suurde nädalasse nagu sel aastal, siis paastumaarjapäeva suurel nädalal ei peeta. Olukorras, kus 25. märts on näiteks Suur Reede -, nihutatakse Maarja kuulutamispäev EELK kirikuseaduse kohaselt laupäevale enne palmipuudepäha.

Kristlikus ajaarvamises on **paastumaarjapäev** olnud teistest tähtsam. Näiteks Läti Henrikul on ta koguni aasta alguspäevaks. Sellel on oma sügavam põhjus: kui keskaegses Euroopas vähemalt kiriku poolt üldiselt aasta alguseks loetud 25. detsember on Kristuse sünnipäev, siis maarjapäev - üheksa kuud varem - on tema ema eostamise päev, päev, mil peangel Gaabriel hea sõnumiga Neitsi Maarjat külastas.

Luuka evangeeliumi esimeses peatükis on selle sündmuse kirjeldus. Taaveti soost Joosepi-nimelise mehega kihlatud noor naine on vapustatud sellisest teatest, „sest ta ei ole mehega olnud“. Ingli sõnum Neitsi Maarjale ja sealt edaspidi meile kõigile on: „Jumala käes ei ole ükski asi võimatu.“

Me peame oleme tänulikud noorele naisele, kes ei löönud kartma, ei hakanud vabandusi keeldumiseks otsima, põhjenduste taha end peitma vaid vastas: „Vaata, siin on Issanda teenija, sündigu mulle sinu sõna järgi“

Õie Alt

Kasutada materjalid: www.maarjamaa800.ee

Jäada sõnatuks...

„Ettevaatust, Pärt!“ - loen kuulutust Käsmu bussijaama seinalt. Kutsutakse Meremuuseumisse muusikaõhtule. Lähen, sest Jumal saab seal rääkida. Jumal saab küll igalpool ja igal ajal rääkida, kuid Ta kõneleb ka muusika läbi. Tuleb end vastuvõtulainele häälesta-da.

Küllap oleme kogenud, et midagi hoolega õppides, hakkab kõik su ümber justkui sedasama jutlust vestma. Leiame argipäeva askeidustes seoseid sellega, millega vaimus tegeleme. Lõpuks avaneb tõde sügavamalt särades selgemalt.

Kui Piibel on maailma enimtrükitud raamat, siis Arvo Pärt on maailma enimmängitud kaasaegne helilooja. Ta ammutab ainest Pühakirjast, kirikuliturgiast, tervest Looja loodust. Pärdi heliteoseid nautides jäävad kuulajad tihti sõnatuks, neid haarab hingeinnihoiddev vaikus.

Stuart Isacoff, muusikakriitik, arutleb, millest tuleb nii suur huvi Arvo Pärdi muusika vastu. Helilooja ise arvab: „See kõik on üks müsteerium. Ma ei oska seda seletada. Kui kuulaja mõnes muusikateoses iseennast ära tunneb, siis tähendab see seda, et mõlema poole, nii looja kui kuulaja vahel on ilmselt midagi ühist, et oleme mõneti sarnased, ehk ka sõbrad.“

Kõige Looja Jumal on meid enda näo järele kujundanud - loojateks. Igas inimeses peitub loovuse alge, mis otsekui nõuab väljapääsu, andkem loovusele vabadusvoolata.

Olen kuulnud öeldavat, et tõeline kunst ja looming peavad vapustama.

Siinjuures meenub filmilõik, kus Arvo Pärt - kavalröömus sära silmis - näitab oma päevikust pliit-sijoonega ümbritsetud „plärtsakat“, mille juurde on selgituseks kirjutatud „linnussitt“. Kord, kui ta päevikuga õues oli, lennanud lind ja heitnud selle paberilehele. Millegipärast pidas mees väga oluliseks juh-tunu alles hoida ja nüüd filmimehele seda muu hulgas esile tuua. Milline va-

pustav sõnum! Mida mõtleb üks inimene iseenda olevat suure universumi Looja ees, kes kõik on teinud?! Ta olgu alandlik! Issand õnnistab alandliku meelega meest. Mis tähendab see tihti vääriti mõistetud mõiste?

„Alandlikkus tuleneb jumalakogemusest - inime-ne tajub Jumala suurust ja pühadust ning samas ise-enda lõplikkust ja patu-sust,“ kirjutab Anselm Grün.

„Alandlikkus on nagu kaitseriie, mis korjab endas-se kogu mustuse ja tolmuni ning hoiab su puhtana,“ on öelnud Osvald Tärk. Väline puhtus paistab kaugemalt silma kui sisemine, viimast näeb Jumal. Tema Poeg suri ristil, et võiksime saada „valgemaks kui lumi“ ja puh-

taks oma „surnud tegudest“. Puhas ja alandlik mees kuuleb taevast inspireeritud muusikat, ta kirjutab meloodiad üles, nii et teisedki saaksid neist jumalikest helidest osa. Kelle süda ja kõrv on lahti, see võib ka kõige väiksemast „muusikalisest liivaterast“ leida terve universumi.

„Laulan Sulle uue laulu!“ loeme psalmidest - igal päeval võime leida midagi uut juba tuntud ja teadaoleva kõrvale. Tihti on just vana see uus. Meile võib vahel tunduda, et kõik mu elus on ennast juba am-mendanud, tean seda ja seda, olen tundnud toda ja toda - mis üllatusi siin enam ... Nii teataksegi rohkem Pärdi nime, kui tema heliteoseid. Tuntakse enam

Jeesuse nime, kui Tema uueksloovat armastust ja õpetust ning ülestõusmise-väge. Palju uut on avastada!

Usun, et Issandal on igapähele meist hulk taeva-seid ja maiseid kingitusi valmis pandud. Janusele Ta jagab vett ja näljasele leiba - eluvett ja Eluleiba. Küsimus on: kas igatsen neid?

Küla muusikaürituselt võtsid osalejad kaasa neli märksõna: puhastav, kor-rastav, aus, intiimne. Need moodustavad otsekui 4-kordse filtri, millest kõik oma mõtted, jutud-jutlused ja teod läbi lasta. Aitäh korraldajatele, kes oma jumalikul loovusel voolata lasid. Tänu Jumalale kõige hea eest!

Tia Maria Vene

Käesoleva aasta I kvartali üheks suursünd-museks oli koguduse jutlustaja **Tia Vene** esimene jutlus Käsmu kirikus 6. märtsil, leivapäevapäeval. Tia pidas väga hea jutluse eluleivast, mis oli selle nn leivapäevapäeva peateemaks. Tia Vene lõpetas EELK jutlustajate koolituskursuse ja asub teeni-ma oma Käsmu kogudust. Tia viib läbi sõnajumalateenistusi, kui koguduse õpeta-ja on teenimas Peterburi Jaani kogudust või puhkusel. Jutlustaja saab läbi viia ka palvusi ja palvetunde. Järgmine jutlustaja jumalateenistus Käsmu kirikus on 26. juunil.

Eestpalved

Jeesus Kristus ütleb: Nõnda nagu isa on armastanud mind, olenminagi armastanud teid. Jääge minu armastusse. /Jh 15:9/

Igavene Jumal, aita meid koos Neitsi Maarjaga alandlikkuses ja usalduses vastu võtta Sinu armu ja armastust, et maailma Jeesuse Kristuse ära tunneks ja Sind ülistaks.

Issand Jumal, õpeta meid mõistama Sinu sõna töotusi ning ava meie süda vastu võtma lunastuse sõnumit.

Hea Taevane Isa hoia meid ükskõiksuse ja hoolimatuse eest, aita näha ja toetada abivajajaid.

Issand Jumal, Sina oled meile kinkinud neli aastaaega. Õpeta meid veel enam nägema ja hoidma ja kaitsma looduse tärkamise imet, seemne kukkumist mulda ning selle imepärast jõudu viljakandvaks taimeks kasvamisel.

Ülestõusmispühad

SUUR NÄDAL

Me kuulutame teile rõõmusõnumit isadele antud töötusest, et Jumal Jeesust üles äratades on täielikult täitnud töötuse nende lastele, meile./Ap13: 32-33/

SUUR NELJAPÄEV Püha armulaud

Suur Neljapäev on ülestõusmispüha tsükli pöördepunktiks. Tuhkapäeval alanud patukahetsusaeg lõpeb Suur Neljapäeva armulauteenistusega. Ühtlasi algab Suure Neljapäeva jumalateenistusega risti ja ülestõusmise paasapäha, ülestõusmispüha õhtuni kestev kolmepäevane püha (Id Triduum sacrum, Triduum paschale), mis väljendab Kristuse ristisurma ja ülestõusmise kokkukuuluvust. Suur Neljapäev erineb oma iseloomult Suure Nädala teistest päevadest. Piiblilugemiste peateemaks on armulaua seadmine, mis annab teenistusele piduliku ja rõõmsa tooni. Lisaks on väga vana traditsioon meenutada Suurel Neljapäeval Jeesust, kes peseb oma jüngrite jalgu. Päeva ladinakeelne nimi dies viridium ('roheliste [okste] päev') viitab Suurel Neljapäeval kui traditsioonilisele pihil käimise päevale. Armulaua osadusest välja jäetud inimesed võeti tagasi koguduse osadusse ja nad said uuesti Kristus-viinapuu värsketeks oksteks. Ortodoksses ja roomakatoliku ning mitmes protestantlikus kirikus kuulub Suure Neljapäeva jumalateenistuse jalgade pesemise talitus. See tuletatakse meelde, kuidas Jeesus pesi oma jüngrite jalgu ja käskis kristlastel saada samuti üks-

teise teenijaks. Suure Neljapäeva evangeelium asetab meie ette Jeesuse ja Tema jüngrite viimase ühise paasapäha ja püha armulaua seadmise. Piiblitekstid avavad erinevaid tahke altarisakramendi sisu kohta: uue lepingu sõõmaeg, Jeesuse ohvrisurma meeldetuletamine, pattude andeksandmine, tänu ja rõõm, taevase pidusõõmaaja ootus ja leivamurdmisega sündiv osadus. Jumalateenistuse lõpul võib altari esemetest ja tekstiilidest tühjaks teha, millega väljendatakse Kristuse viimaste kannatuste algust. Temalt riisuti kõik, Jeesuse piinajad ja hukkajad jagasid Tema rõivad ning heitsid liisku Tema kuue pärast (Ps 22:19; Jh 19:24). Uuesti ehitatakse altar alles ülestõusmispüha ööl.

SUUR REEDE Jumala Tall

Suur Reede on Kristuse surmapäev, mil Kirik elab tõsiduses ja leinas. Ometi ei ole see päev lohutamata tusega märgitud. Suure Reede sõnum on: Kristus on surnud meie eest ja toonud meile lepituse. Kristuse rist on usklikele elu märgiks. Päeva erilist väljendab ka nimi Suur Reede (samuti ungari keeles) või 'püha reede' (prantsuse Vendredi saint) või 'pikk reede' (soome pitkäperjantai, rootsi langfredag). Ingliskeelne Good Friday ('hea reede') viitab lunastusele kui Jumala heale tööle inimkonna heaks. Saksa Karfreitag väljendab aga Kristuse ristisurma kannatusvalu (kar – vanasaksa

"Kristus Kolgatal", I. Szczodrowski(Steubani järgi)1850, lito

'lein'). Ld Dies crucis ('risti päev') toonitab ristiohvrit ja lunastust. Suure Reede piiblilugemistes jälgitakse Kolgata sündmusi kuni Jeesuse surmani kell 15. Õhtuse teenistuse rõhk on Jeesuse matmisel, mille läbi Jumal on pühitsenud ka meie hauad rahuasemeks. Suure Reede jumalateenistusi iseloomustavad lihtsus, kasinus ja alandlikkus, millega kogudus väljendab oma leina ja tunnistab oma osa Kristuse kannatustes.

VAIKNE LAUPÄEV Jeesus on hauas

Vaikse Laupäeva teema on Jeesuse viibimine hauas ja surmavallas. Oma surma ja ülestõusmisega võitis Kristus surma võimu ja vabastas need, kes loodavad Tema peale.

ÜLESTÕUSMISPÜHAD

Ülestõusmispühad on kirikuaasta keskpunkt, pühade püha (Id Festum festorum). Ülestõusmispühade aega arvestatakse nagu juudi paasapäha ja seda tähistatakse pärast kevadist pööripäeva esimesel täiskuujärgsel pühapäeval

(ülestõusmispüha võib langetada ajavahemikku 22. märtsist kuni 25. aprillini). Paasapäha peetakse Egiptusest pääsemise mälestuseks. Ristiusk on näinud Egiptuse orjusest vabanemises viidet Kristuse kannatusele ja ülestõusmisele, millega Ta vabastas inimkonna patu, surma ja kuradi orjusest. Paljudes keeltes on ülestõusmispühade nimi tuletatud paasapähadest. Eesti keeles kasutatav nimi lihavõtted, nagu ka soomekeelne pääsiäinen, tuleb paastuaja ja lihasõõmise piirangute lõppemisest. Ülestõusmispühi on vana traditsiooni kohaselt tähistatud mitme jumalateenistusega: ülestõusmispüha öösel, varahommikul ja päeval. Pühad kestavad nädal aega kuni „valge pühapäevani“, mille vana kiriklikuks evangeeliumiks on lugu üles tõusnud Jeesuse ilmumisest Toomale. Sellest tuleb ka ülestõusmisnädala rahvapärane nimi toomanädal. On teada, et juba 3. sajandil kogunesid kristlased ülestõusmispühade kaheksa päeva

jooksul igal päeval jumalateenistusele, kus loeti ülestõusnud Issanda ilmumistest oma jüngritele. Ülestõusmisnädala keskne teema on rändamine uues elus, ülestõusmise valguses.

ÜLESTÕUSMISÕO Kristus on võitnud surma

See õo on valvamisõo Issandale (2Ms 12:42). Kirik laulab kiitust Kristuse ülestõusmise valgusele, mõtleb Jumala imelistele tegudele meie heaks Vana Testamendi lugemistega ning pühitseb ristimise ja armulaua sakramente, mis ühendavad meid Kristuse surma ja ülestõusmise osadusega. Algselt kuulusid need teemad erinevatesse teenistustesse. Öösel peeti vigiiliat. Selle teenistuse sisuks oli Issanda ootamine. Seejärel toimus katehumeenide ristimine. Päikesetõusul pühitseti armulauda. Tänapäeval on vigiilia, ristimine ja armulaud liidetud üheks jumalateenistuseks. Vigiilia tähendab öist valvet. Nagu Iisraeli rahvas valvas esimesel paasapäeval, kui Jumal neid Egiptusest välja viis, nõnda valvab sellel pühal ööl ka ristirahvas, et uuesti vaimus läbi elada Kristuse ülestõusmise rõõmsat müsteariumi. Vigiilia alguses pimedasse või hämarasse kirikusse toodav paasaküünal väljendab Kristuse ülestõusmise valguse saabumist koguduse keskele. Tema valguse ees taandub surma ja patu pimedus. Paasaküünalaga liitub igivana ülistushümn (exsultet), mida juba kirikuisa Hieronymus oma kirjas

aastal 384 nimetab ülestõusmisõo liturgia oluliseks osaks. Öise jumalateenistuse piiblilugemistes tulevad esile Vana Testamendi paasapäha seotud teemad ja ristimine. Evangeelium toob sõnumi sündmustest kaljuhaua juures. Jumal on äratanud Jeesuse surnuist üles ning murdnud surma kammitsad. Me tuletame ka meelde, et ristimises oleme koos Kristusega surnud ja üles tõusnud uueks eluks. Ülestõusmispühad on kristlastele olnud ja on ka tänapäeval tähtsaim ja ilusaim ristimisajaeg.

KRISTUSE ÜLESTÕUSMISE PÜHA

1. ülestõusmispüha

Kristus on surnuist üles tõusnud!
Ülestõusmispühad kolab ristirahva keskel rõõmusõnumi kuulutus: Kristus on surnuist üles tõusnud! Ta on esimesena üles äratatud surnuist, uudseviljana magamaläinutest. Ta on võitnud surma ja patu võimu. Ülestõusmine kinnitab seda, et Jeesus on Jumala Poeg. See ülestõusmisõnum on ristiusu alus ja tuum.

2. ÜLESTÕUSMISPÜHA Kohtumine Ülestõusnuga

Teise ülestõusmispüha teemaks on ülestõusnud Jeesuse ilmumine jüngritele ja naistele. Tema ilmumised veenavad jüngrid Issanda ülestõusmises ja jätkuvas ligiolus. Kogudus elab osaduses Ülestõusnuga.

Urmas Karileet

Allikas: Jumalateenistuse käsiraamat. EELK. Tallinn 2009.

Käsmu koguduse uudised

Esimest talve on Käsmu kirikus jumalateenistused igal pühapäeval. Kirik on soe ja talvisel ajal on igal teenistusel keskmiselt kümnekond inimest. Seda on umbes sama palju, kui eelmisel aastal, mil teenistusi oli kaks korda kuus. Lisaks igapäevastele teenistustele on koguduse nõukogu otsustanud, et jumalateenistusi peetakse ka kõikidel kirikuseadustikus ette nähtud kirikupühadel. Nii on näiteks ülestõusmispühade ajal jumalateenistused viiel päeval järjest, igal päeval Suurest Neljapäevast kuni II ülestõusmispühani.

Käsmu koguduse nõukogu otsustas kuulutada välja konkursi Käsmu kiriku ja koguduse nimepühaku leidmiseks 2016. aasta jooksul. Käsmu kiriku ja koguduse nimipühakuks on seni välja pakutud püha neitsi Maarja. On mõeldud, et see võiks olla ka Maarja ühe nimekuju kas Mere Täht või ladina keeles *Stella Maris*, kellena Maarja on olnud ja on ka meresõitjate kaitsja.

Käsmu kogudus on leidnud enesele uue sõpruskoguduse Inglismaa anglikaani kirikus Rochesteri piiskopkonnas. Rochesteri piiskopkonna ja EELK ametlik sõprusleping kirjutati alla vaimulike konverentsil Nelijärvel käesoleva aasta jaanuaris. Käsmu uus sõpruskogudus – Lintoni püha Nikolause kogudus asub umbes tunni aja autosõidu kaugusel Londonist kagus.

Aasta alguses on EELK-s kokkuvõtete tegemise aeg. 2015. aasta lühivõtte Käsme kogudusest arvudes on järgmine: 19 uut liiget; Leeriõnnistuse sai 11 inimest; laulatati ja registreeriti viis paari koguduse liikmeid, mis oli praostkonna rekord; kokku on 150 koguduse liiget,

sh 76 annetajaliiget; keskmine liikmeannetus liikmeannetaja kohta oli 68 eurot; kokku peeti 47 jumalateenistust, keskmiselt oli igal teenistusel 23 inimest.

Armulaual käidi kokku umbes 500 korda, kokku osales Käsmu kiriku sündmustel aasta jooksul ligi 1900 inimest. Teeliste kiriku raames külastas suvel Käsmu kirikut veel lisaks mitu tuhat inimest.

Peterburi Jaani koguduse rahvas saadab oma abiõpetaja Urmas Karileedi kaudu tervitusi Käsmu ja Võsu kandi rahvale.

JUMALATEENISTUSED

Käsmu kirikus

Armulauga jumalateenistused on igal pühapäeval algusega kl 14.30.

Ilumäe koguduses

Kuu igal esimesel ja kolmandal pühapäeval kell 13.00 Armulauga jumalateenistus Leerimajas

KALMISTUPÜHAD

Ilumäel 19. juunil kell 13.00
Käsmus 3. juulil kell 14.30

KOGUDUSTE KONTAKTID

EELK Ilumäe kogudus

reg kood 80208231
Ilumäe küla, Vihula vald
45414 Lääne-Virumaa
Hooldajaõpetaja Meelis-Lauri Erikson
tel. 5 345 8594
e-post: mlerikson@gmail.com
Juhatusesimees Öie Alt,
tel. 5 809 1356;
e-post: ilumae@eelk.ee
Ilumäe kalmistuvaht Anne Sambla
tel. 5 341 8156
a/a EE241010502001277003
Oreli remondi toetuseks:
a/a EE021010031313678227
Ilumäe koguduse kodulehekül:
<http://virupraostkond.eu/ilumae-kogudus/>

EELK Käsmu kogudus

Reg. kood 80210148
Laane tee 4, Käsmu küla Vihula vald
45601 Lääne-Virumaa
Hooldajaõpetaja Tauno Toompuu
Tel 529 0651; 324 3928,
e-post: tauno.toompuu@eelk.ee
Diakon Urmas Karileet tel 5 851 5800;
e-post: urmas.karileet@eelk.ee
Juhatusesimees Tiina Laulik
tel.506 0508
A/a: Ee861010502018079003
Käsmu kogudus internetis:
http://kasmu.eu/?page_id=160

Sakussaare Metodisti kogudus

Sakussaare küla Vihula vald
45438 Lääne-Viru maakond
a/a EE092200221018330949
Pastor Hans Lahi tel 322 6995;
Mob 5 663 3084
e-post: hans.lahi@mail.ee

SA Esku Kabel

(EELK Haljala kogudus)
a/a EE 942200221046039021
Vello Väinsalu, vello@esku.ee,
vello@merisiiil.ee ; mob 504 7916
õpetaja Margit Nirgi,
margit.nirgi@gmail.com,
mob 5 344 8822

Vainupea kabel

Vainupea küla, Vihula vald
45446 Lääne-Virumaa
a/a: EE392200221058315555
Mario Luik (Vainupea küla selts MTÜ)
mob: 55 598 316
e-mail: marioluik@gmail.com
www.vainupea.ee